

Zou die vroege Hervormde gemeente uit talrijke leden hebben bestaan? Stellig niet, – we durven haar te taxeren op hooguit tweehonderd mannen en vrouwen, meestal schippers, kleine neringdoenden en handwerkslieden. Als we hen kenden, zouden we kunnen constateren dat zich onder de eerste ouderlingen en diakenen maar heel weinig notabelen en welgestelden bevonden. Want voor zo'n geëxponeerd ambt kon men de aanzienlijken niet aantrekken. Zij konden toch immers niet weten of de Spanjaarden zouden terugkeren en... dan waren zij de dupe!

Wat die eerste kleine gemeente vóór had, dat was: zij behoefde niet te improviseren. Reeds te Wesel (1568) en te Emden (1571) hadden de Gereformeerden op hun synoden zelfs de indeling in 'classes' voorbereid... toen in de Nederlanden alleen nog maar kerken-onder-het-kruis een kormmervol bestaan leidden. Zij hadden hun kerkorde toen reeds en hun confessie en hun tucht en hun Heidelbergse en hun Psalmberijming van Datheen.

Om niet al te zeer in de nevels te eindigen: nog een klein staartje, het einde van Duncanus' leven. Hij mocht dan sinds september '72 het eervol priesterschap te Amsterdam vervullen, in 1578, toen de stad 'om' ging, had hij opnieuw de pelgrimsstaf op te nemen. Hij vestigde zich toen te Amersfoort. Daar vond de toen 73-jarige opname in een klooster. Maar ook daar drongen de nieuwe gedachten door. Op 22 december 1581 lichtten de rakkers van de Amersfoortse schout hem van zijn bed. Na veelvuldige plagerijen kwam hij weer op vrije voeten. In een particuliere woning genoot hij de verzorging door een oude vrouw, zodat hij zich geheel kon geven aan een leven van gebed en arbeid. Op Witte Donderdag 16 april 1590 heeft de ruim 84-jarige het tijdelijke met het eeuwige verwisseld.

Het leven van Duncanus overziende, rijk aan moeite en vol eerlijke behoefte om de geschonden schaapskooi Christi te herstellen, gelijk hij die gebouwd zag, moeten we zeggen: hij kwam te láát. Toen hij optrad waren vele gemoederen reeds zó los geraakt van de binding aan de katholieke waarden, dat al zijn ijver en kunde tenslotte maar bij weinigen aansloegen. Tegen het einde van zijn leven sprak hij 't eens uit: 'Als ik de Mis niet meer kan opdragen en niet langer kan schrijven voor de Kerk, wat moet ik dan verder op de wereld doen?'. Hij heeft gewerkt zolang het voor hem dag was.